

REGENTSCHAPSSTRAAT 39
1000 BRUSSEL
TEL. 519.38.61

RUE DE LA RÉGENCE 39
1000 BRUXELLES
TÉL. 519.38.61

A 87/4/4

Conclusie van Plaatsvervangend Advocaat-Generaal H. Lenaerts
in de zaak A 87/4

N.V. De Volksverzekering t/

1. Van Hyfte Fr.
2. n.v. R.V.S.
3. Tiberghien M.-J.
4. Marijns R.
5. Bastiaen Fr.
6. Vandaele M.
7. Poelaert J.
8. Van Laere E.
9. n.v. Royale belge
10. Van Acker M.
11. Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds

In zijn arrest van 24 maart 1987 verzoekt het Hof van Cassatie van België "het Benelux-Gerechtshof artikel 11, § 1, van de Gemeenschappelijke Bepalingen behorende bij de Overeenkomst betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen uit te leggen en meer bepaald nader toe te lichten of de aanwending van het motorrijtuig door de verzekeringnemer om rijtuigen van andere weggebruikers opzettelijk te beschadigen al dan niet een exceptie oplevert die door de verzekeraar aan de benadeelde kan tegengeworpen worden".

*

*

*

Het Hof van Cassatie stelt vast dat Van Hyfte veroordeeld werd wegens het in artikel 521 van het Strafwetboek omschreven misdrijf "ter zake dat hij (...) door welk middel ook en met het oogmerk om te schaden, rijtuigen (...) die aan een ander toebehoren geheel of gedeeltelijk vernield heeft of onbruikbaar heeft gemaakt, namelijk tien personenwagens".

Het Hof van Cassatie geeft geen nadere beschrijving van de feiten waarop de veroordeling steunt. Volgens het bestreden arrest van het hof van beroep heeft Van Hyfte de tien beschadigde wagens opzettelijk aangereden op het parkeerterrein van het Academisch Ziekenhuis te Gent. Het preciseert daarbij dat de schade werd veroorzaakt door de rijbewegingen die de beklaagde uitvoerde met een motorrijtuig dat in het verkeer werd gebracht op een openbare plaats, "het karakter van een verkeersmiddel" had en beantwoordde aan de door de wet gestelde "objectieve vereisten" van een motorrijtuig.

De n.v. De Volksverzekering gaat in haar memorie dus uit van een verkeerde voorstelling van de feiten, wanneer zij het laat voorkomen alsof de wagen van Van Hyfte niet kon worden beschouwd als een vervoermiddel of motorrijtuig, maar dat het was omgevormd tot een "destructiemiddel" of "een soort projectiel" en dat "de opzettelijke aanrijdingen niet gebeurden op of langs de openbare weg".

*

* *

Terecht merkt het Gemeenschappelijk Waarborgfonds op dat het antwoord op de gestelde vraag kan worden afgeleid uit de Gemeenschappelijke Toelichting bij de Gemeenschappelijk Bepalingen.

In de commentaar bij artikel 3 wordt allereerst opgemerkt dat "de verzekering een zeer ruime strekking heeft" (1) en dat "het gebruik van het motorrijtuig door een bestuurder die zijn bevoegdheid overschrijdt, in de verzekering begrepen (is)" (2). Bovendien onderstreept de commentaar bij

(1) Benelux-Basisteksten, deel 4/II, Verzekering motorrijtuigen, blz. 37.

(2) Ibid., blz. 38.

dit artikel : "Volgens de tekst van het ontwerp moet de verzekering ook dekking geven in geval van opzet van de verzekerde, aangezien de tekst geen enkele beperking bevat wat betreft de grond van diens aansprakelijkheid" (1).

De commentaar bij artikel 11, waarvan in deze zaak om uitlegging wordt verzocht, verklaart de strekking van dit artikel als volgt : "De waarborgen die een wet op de verplichte verzekering aan verkeersslachtoffers biedt, zouden niet ten volle doel treffen indien de excepties, die de verzekeraar aan zijn verzekerde kan tegenwerpen, ook aan de slachtoffers zouden kunnen worden tegengeworpen" (2).

Als voorbeelden van excepties die aan de benadeelden niet kunnen worden tegengeworpen, noemt de commentaar o.m. dat "het verzekerde motorrijtuig voor een ander doel is gebruikt dan in de overeenkomst was bepaald" en dat "het ongeval is veroorzaakt ten gevolge van dronkenschap van de bestuurder"(3).

Voorts wordt onderstreept : "De in de wetten van de Verdragsluitende Staten op de overeenkomst van verzekering voorkomende bepaling, dat verlies of schade die door opzet of grove schuld van de verzekerde is veroorzaakt, niet ten laste van de verzekeraar zal komen (Belgische wet, artikel 16; Luxemburgse wet, artikel 15; vergelijk Nederlands Wetboek van Koophandel, artikel 276) zal niet van toepassing zijn op de verhouding tussen de verzekeraar en de benadeelde"(4).

(1) Ibid., blz. 39.

(2) Ibid., blz. 48.

(3) Ibid., blz. 48.

(4) Ibid., blz. 48-49.

De aangehaalde passages komen eveneens voor - en meestal letterlijk - in de Toelichting van de Benelux-Studiecommissie tot eenmaking van het recht, die een uniforme regeling betreffende de verplichte aansprakelijkheid van de automobilisten heeft ontworpen, waaruit de Gemeenschappelijke Bepalingen zijn ontstaan (1).

De voorbereiding van de Gemeenschappelijke Bepalingen laat er kennelijk geen twijfel over bestaan dat in de opvatting van de opstellers ervan, de verzekeraar er ook toe verplicht is de benadeelde te vergoeden, wanneer de verzekeringnemer de schade opzettelijk heeft veroorzaakt. Dat werd immers tot tweemaal toe, zowel door de Benelux-Commissie als in de Gemeenschappelijke Toelichting, uitdrukkelijk bevestigd.

*

*

*

(1) De Toelichting van de Benelux-Commissie is o.m. gepubliceerd in het Kamerverslag van 4 maart 1954 bij de Belgische wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen (Kamer, 1953-1954, Gedr. St. nr. 379). De met de citaten overeenstemmende passages vindt men op blz. 11, 12 en 21-22.

Deze interpretatie past overigens volkomen in de algemene opzet van de Gemeenschappelijke Bepalingen. De commentaar bij artikel 6 in de Gemeenschappelijke Toelichting onderstreept : "De verplichte verzekering tegen aansprakelijkheid van de automobilist heeft niet in de eerste plaats de bescherming van het vermogen van de verzekerde tot doel ; zij is voor alles een maatregel ter bescherming van de benadeelden"(1).

Daarom bepaalt artikel 6, § 1, dat de verzekering aan de benadeelde een eigen recht tegen de verzekeraar geeft. Dit eigen recht van de benadeelde krijgt precies zijn volle gewicht door de hier besproken bepaling van artikel 11, § 1, die de verzekeraar het recht ontzegt de excepties die hij tegen de verzekeringnemer kan tegenwerpen, ook tegenover de benadeelde aan te voeren om hem schadevergoeding te weigeren.

Om zich tegen opzet en bedrog te weren kan de verzekeraar zich alleen tegen de verzekeringnemer of eventueel een andere verzekerde keren door het recht van verhaal uit te oefenen dat hij zich krachtens artikel 11, § 2, kan voorbehouden. Tegenover de benadeelde blijft hij in elk geval, binnen de grenzen van de aangegane verzekeringsovereenkomst (2), tot vergoeding verplicht.

*

*

*

-
- (1) Basisteksten, deel 4/II, Verzekering motorrijtuigen, blz. 41. Dezelfde tekst komt voor in de Toelichting van de Benelux-Commissie (Kamer, 1953-1954, Gedr. St. nr. 379, blz. 16).
- (2) Zie hieromtrent de constante rechtspraak van het Hof van Cassatie in verband met de draagwijdte van artikel 6 en de in artikel 11 bedoelde excepties : Cass. 9 mei 1984 AR 3473 (A.C. 1983-84, nr. 517), 26 nov. 1985 AR 9659 en 5 febr. 1986 AR 4480 (A.C. 1985-86, nrs. 207 en 360). Zie eveneens de bespreking van deze rechtspraak in de conclusie van Advocaat-Generaal Krings in de zaak A 86/2 - Openbaar Ministerie en Asselman t/ Lauvrij.

Tegen de verplichting van de verzekeraar om ook opzettelijk veroorzaakte schade te vergoeden kan worden aangevoerd dat opzet en bedrog niet verzekeraarbaar zijn, want in strijd met de openbare orde en de goede zeden (1) ; het gaat hier om een toepassing van een meer algemene regel dat men zich contractueel niet geldig kan onttrekken aan de gevolgen van zijn opzettelijke fout, omdat zulke overeenkomst het toelaatbaar zou maken een ander vrijwillig schade toe te brengen (2).

Dit bezwaar verwerpt de Benelux-Commissie tot eenmaking van het recht op grond "dat de verzekering van opzettelijk toegebrachte schade niet noodzakelijkerwijs in strijd met de goede zeden is, aangezien de verzekering wordt gesloten ten voordele van een derde, die schuldeiser wordt van de verzekeraar (men vergelijk art. 6) en de verzekeraar luidens artikel 11 de schuldige verzekerde kan aanspreken. In de stukken van de totstandkoming van de Zwitserse bondswet van 15 maart 1932 op het verkeer van motorrijtuigen en rijwielen kan men het volgende lezen : 'De aanspraken van de derde zouden slecht gewaarborgd zijn door de burgerlijke aansprakelijkheidsverzekering indien de opzettelijk door de houder

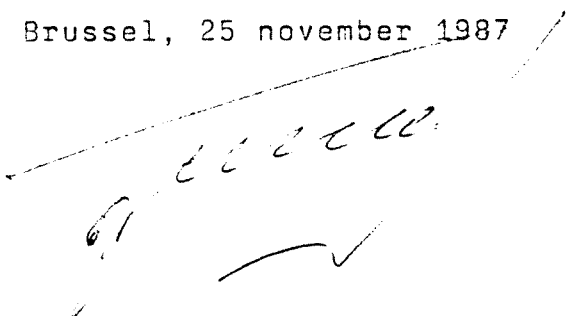
-
- (1) Cass. 2 juni 1967 (A.C. 1967, 1206) met noot S. Fredericq in *Revue critique de Jurisprudence belge*, 1971, 13 ; Picard en Besson : *Les assurances terrestres*, tome I, *Le contrat d'assurance*, nr. 66 ; Vandeputte ; *Inleiding tot het verzekeringsrecht*, blz. 136.
- (2) Conclusie Advocaat-Generaal P. Mahaux bij Cass. 25 sept. 1959 (Bull. en Pas. 1959, I, 113, inzonderheid blz. 115). De conclusie verwijst naar Cass. 3 april 1959 (A.C. 1959, 592) en De Page ; *Traité élémentaire de droit civil belge*, t. II, nr. 1053.

veroorzaakte schade niet in de verzekering was inbegrepen' (Boodschap van de Bondsraad van 12 december 1930)"(1).

Het lijdt geen twijfel dat de Benelux-Commissie zich bij deze opvatting heeft aangesloten en aan artikel 11, § 1, dezelfde inhoud heeft willen geven als aan het overeenkomstige artikel 50 van de Zwitserse wet van 15 maart 1932, waarnaar zij in de toelichting bij artikel 11 verwijst (2).

Conclusie : Ik meen dat artikel 11, § 1, van de Gemeenschappelijke Bepalingen behorende bij de Overeenkomst betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen in die zin moet worden uitgelegd dat de aanwending van het motorrijtuig door de verzekeringnemer om rijtuigen van andere weggebruikers opzettelijk te beschadigen geen exceptie oplevert die door de verzekeraar aan de benadeelde kan worden tegengeworpen.

Brussel, 25 november 1987

(1) Toelichting bij artikel 3, Kamer, 1953-1954. Gedr. St. nr. 379, blz. 12.

(2) Ibid., blz. 21.